

Bölüm 8

İŞYERİ ORTAMININ PSİKO-SOSYAL RİSK ETKENLERİ

Prof. Dr. Ferdi TANIR

Bütün mesleklerde çalışanları etkileyen işyeri ortam faktörleri, mesleki sağlık risklerini oluşturmaktadır. Bu risklerin grupları;

8.1 İşyeri Ortamı Sağlık Risk Faktörleri

- Fiziksel (ısı, basınç, gürültü, radyasyon, vibrasyon) faktörler
- Kimyasal (metal, maden, gaz-buhar, asit, alkali, solvent, pestisid, plastikler, boyalar vb.) faktörler
- Biyolojik ve biyomekanik faktörler
- Ergonomik-mekanik faktörler
- Psiko-sosyal faktörler
- Tozlar

Hangi işkolu olursa olsun yukarıdaki işyeri risk faktörlerinden biri ya da birden fazlası çalışanları etkilemektedir. Genel olarak iş koluna bağlı olarak bu faktörlerin birlikteliği ve etkileyen sayısı değişmektedir. Bunun yanında psiko-sosyal etmenlerin, diğer etmenlerden farklı olarak iş kolundan bağımsız olarak her işyerinde değişik oranlarda bulunduğu düşünülmektedir.

8.2 Mesleki Tehlikeler ve Stres

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'ne göre işyerlerindeki psiko-sosyal tehlikeler; iş doyumunu, iş örgütlenmesi ve yönetimi, çevresel ve örgütsel koşullar, işçilerin uzmanlığı ile gereksinimleri arasındaki etkileşimden kaynaklanmaktadır.

8.2.1 Psiko-Sosyal Tehlike

İş tasarımının, örgütlenmesinin, iş yönetiminin, toplumsal ve çevresel koşulların psikolojik, toplumsal veya fiziksel hasara yol açma potansiyeli taşıyan boyutlarıdır.

8.7 Stresten Korunma

Bütünsel bir iş sağlığı politikası; akıl, beden ve toplumsal yaklaşımla mümkündür.

8.7.1 Birincil Koruma

En etkili yöntemdir ve stresi kaynağında yok etmektir. Bunun için işletmede strese yol açan personel politikaları değiştirilebilir, görev tanımları belirginleştirilir, çalışanlar arasında ve çalışanlarla yönetim arasındaki iletişim güçlendirilebilir.

8.7.2 İkincil Koruma

Stresten korunma için eğitim, öğretim ve beceri geliştirmeyi içerir. İşyerindeki stres eğitimi ve stres yönetimi programında;

- Çalışanın kendisinde veya başka bir çalışanda stres bulgularını fark etmesi,
- Stresle başa çıkma becerisini geliştirmesi ve
- Strese karşı esneklik kazanması için eğitimler verilmesi gereklidir.

8.7.3 Üçüncül Koruma

Ruhsal bozukluklar nedeniyle işten ayrılan bireylerin rehabilitasyonunu hedefler. Stres ile akıl sağlığı sorunu oluşan çalışanın iyileştirilmesini ve üretime döndürülmesi amacı (iş geri dönüşün kolaylaştırılması) ilgili profesyonel destek çalışmalarınıdır.

8.8 Psiko-sosyal Maruziyetin Yüksek Olduğu İş Kolları

Yapılan araştırmalar sonunda; ev kadınları, berberler, inşaat çalışanları, boyacılar, sağlık personeli, metal veya maden çalışanları, aşçılar, fırıncı ve pastacılar, balıkçılar, bahçıvanlar, lastik-plastik sanayi çalışanlarının diğer çalışanlara göre daha fazla psiko-sosyal risk etmenlerine maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Kaynaklar

1. 6331 Sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” 30.06.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete.
2. “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği” 26.12.2012 tarih ve 28509 sayılı Resmi Gazete.
3. “İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği” 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete.
4. “İSG Risk Değerlendirme Yönetmeliği” 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete.
5. “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete.
6. “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” 20.07.2013 tarih ve 28713 sayılı Resmi Gazete.